

Echtelijke rechten en plichten op de helling?

Stel 'huwelijkse voorwaarden' verplicht

Wie in ons land in het huwelijk treedt heeft de keuze uit twee mogelijkheden. Of je trouwt in gemeenschap van goederen of je doet dat onder huwelijkse voorwaarden. Niet alleen het huwelijk is nog steeds behoorlijk populair, ook de ontbinding ervan. Hoewel scheiding tegenwoordig makkelijker gaat door tussenkomst van scheidingmakelaars en verschijnselen als flitsscheidingen (internet-aanbieding 325 euro!) is voor de meeste betrokkenen een huwelijksontbinding een ingrijpende en frustrerende aangelegenheid. Om de vele problemen die dat met zich meebrengt te voorkomen, zou het beter zijn als iedereen onder huwelijkse voorwaarden in het echt treedt. Met als belangrijkste conditie dat je zelf mag vaststellen wat die voorwaarden zijn tegen een betaalbaar tarief.

Er is een bekend Arabisch spreekwoord. Het huwelijk is als een belegerde vesting. Zij die ervoor staan willen erin, zij die erin zitten willen eruit. Die waarheid wordt over het algemeen pas ervaren als je getrouwd bent. Wie zich nog niet in die status mag verheugen, heeft er geen weet van. Liefde maakt blind. Vraag het de meisjes van een middelbare school. De meesten van hen dromen van een schat van een vent en een paar lieve kinderen. En de jongens dan? Als die nog ergens van dromen, dan in ieder geval niet van een gelukkig huwelijk. Ze hebben over het algemeen andere dingen aan hun hoofd, maar het huwelijk blijkt - al is het soms maar voor even - toch ook voor hen een veilige haven, een uitlaatklep ook en dat laatste niet alleen in seksueel opzicht. Een substituut voor de moederbinding bijvoorbeeld...

Niettemin zou men bewuster moeten trouwen. Wie huwt staat over het algemeen niet stil bij de condities waaronder dat gebeurt. De gemeente vindt het meestal wel geslaagd: de meeste trouwlustigen vinden het hun eer te na om dat op 'de gratis dag' te doen. In Nederland waren er in 2002 85.808 huwelijksluitingen, gemeentelijke kosten gemiddeld circa 150 euro. Totaal ruim 12,5 miljoen euro. Ook de horeca en consorten lachen in hun vuistje. Een niet al te royaal feestje komt al gauw op een slordige 10.000 euro als we een indicatie van www.trouwen-bruiloft.nl mogen geloven. De kosten voor huwelijkse voorwaarden (circa 500 euro) kunnen daar dan ook nog wel bij. Wat de echtscheidingen betreft was het in 2002 33.179 keer prijs. Geen feestje, maar bepaald niet kosteloos. En er zijn er altijd die er nog meer aan willen verdienen. Een flitsscheiding ligt voor zo'n 300 tot 500 euro in de markt. Een advocaat rekent circa 200 euro per uur. Men zij dus gewaarschuwd als een scheiding juridisch een gevecht op leven en dood wordt! Natuurlijk kan een nieuwe wetgeving ten gunste van algemene huwelijkse voorwaarden echtscheidingen niet voorkomen en deze kosten niet uitsluiten, ongetwijfeld wel verminderen. Wel dient deze constructie voor een toegankelijk tarief afgesloten kunnen worden.

Het huwelijk is een wetenschap, zo wist reeds Honoré de Balzac. Onze maatschappij schiet er in tekort aspirant echtelieden te vertellen waar ze rekening mee moeten houden. Oké, er schijnen vandaag de dag bureaus te zijn die feestjes organiseren, www.feestgids.com geeft 2800 adressen! Want als je er iets aan wilt doen dan moet je er tegenwoordig vroeg bij zijn en waarom zou je dan de hele organisatie niet meteen uitbesteden? Het verdient aanbeveling dat een overheidsinstantie of voor mijn part particuliere huwelijksadviesbureaus al die jongeren (en hardleerse ouderen) wegwijs maakt in de verschillende andere facetten van het huwelijk. Men maakt namelijk niet zo makkelijk de stap naar een notaris. Zij moeten hun alles vertellen, niet

alleen over de officiële plichtplegingen maar ook over de rechten en plichten naderhand, vooral als het huwelijk niet bestand blijkt tegen slippertjes of onverenigbaarheid van karakters. Dat om grote teleurstellingen te voorkomen, om het nog maar niet te hebben over de wederzijdse vijandelijkheden die vooraf aan de ontbinding van het huwelijk of naderhand daaruit voortvloeien. Scheiden doet lijden! Want opeens is ze niet meer zo poeslief en hij blijkt ook al niet de ridder op het witte paard te zijn. Dat het huwelijk naar de knoppen is, is nog tot daar aan toe, maar dat je ook de helft van je huis kwijt bent, is voor de meeste mannen (of vrouwen soms ook) onverteerbaar. Daarbij kan ook nog eens een aanspraak volgen op de helft van het pensioen. Het is natuurlijk goed dat de zwakkere of onafhankelijke partij in bescherming wordt genomen. Maar als je dat allemaal van tevoren geweten had, dan had je (man en vrouw!) dat toch anders geregeld...

De bezwaren van gemeenschap van goederen zijn tweeledig. Beiden zijn verantwoordelijk voor de gevolgen van faillissement, gok- en andere verslaving, arbeidsongeschiktheid e.d. Daarnaast kan het de familie een doorn in het oog zijn als een van de twee er met de helft van een erfenis vandoor gaat.

Het sluiten van een huwelijk is en blijft een subjectieve en gevoelsmatige aangelegenheid. Men zou er meer van doordrongen moeten zijn dat er ook andere, zakelijke belangen een rol spelen. Met andere woorden, een objectieve maat (de wet) zou beide partijen moeten beschermen. De vraag is of dat ook daadwerkelijk het geval is. De claimcultuur is ook in ons land aan de orde van de dag en wie zich de beste advocaat kan permitteren komt dan wellicht niet als de gelukkigste uit de strijd, maar wel als de meest gefortuneerde. Uiteraard is het van belang ervoor te zorgen dat geen van beiden slachtoffer wordt van de huwelijkse voorwaarden. Dat kan alleen als beiden met het volle verstand hun rechten en plichten van tevoren uitpluizen en vastleggen. De huwelijkse voorwaarden mogen geen aanzetje vormen om makkelijker uit elkaar te gaan. Anderzijds kan gemeenschap van goederen juist echtelieden ervan weerhouden om te scheiden. Ook binnen huwelijkse voorwaarden (in wat voor zelfgekozen voorkeur) vormt de wederzijdse onderhoudsplicht een belangrijke regeling van dwingende aard. Daarnaast kan men niet afwijken van regels die de ‘gezinsbescherming’ dienen. Zo is er altijd toestemming van beide partners vereist voor het sluiten van een hypotheekovereenkomst of voor het doen van schenkingen.

Daarentegen zijn de voordelen van huwelijkse voorwaarden niet altijd evident. Nogmaals, men staat er niet bij stil en men wordt pas door schade en schande verstandig. Allereerst biedt een juridisch onderbouwd huwelijk (of eventueel een andere samenlevingsvorm) minder aanleiding tot onduidelijkheden. Tijdens het huwelijk maar vooral ook bij de ontbinding ervan weten beide partijen waar ze aan toe zijn, die duidelijkheid is overigens wel afhankelijk van de vorm van de voorwaarden (de wet biedt voorlopig vier mogelijkheden). Als tweede kan een echtscheiding vlotter worden afgewikkeld zonder jarenlange controverses en procedures over en weer. En last but not least: er zijn daardoor waarschijnlijk in de meeste gevallen ook minder kosten aan verbonden. Bijkomend voordeel van deze nieuwe opzet is dat er nooit naderhand de status hoeft te worden aangepast (spijtoptanten die gaande de rit alsnog - voor een meerprijs - van gemeenschap van goederen naar huwelijkse voorwaarden willen overstappen). Wat wel bespreekbaar moet blijven is dat de procentuele verdeelsleutel moet kunnen worden aangepast bij gewijzigde wederzijdse omstandigheden of inzichten.

Jacques Kraaijeveld, tekstschrijver te Gorinchem, van zijn hand verscheen recent ‘Ik heb je liever lief’, een bundel over 25 jaar huwelijks wel en wee.